

BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC NGHỀ NGHIỆP CHO ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG CHUYÊN

Nguyễn Minh Tường

Sở Giáo dục & Đào tạo Phú Thọ

Tóm tắt. Bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho giáo viên trường trung học phổ thông chuyên là hoạt động cần thiết để nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên, đáp ứng nhiệm vụ phát hiện, đào tạo học sinh năng khiếu, tài năng. Căn cứ vào yêu cầu về hoạt động dạy học, giáo dục và thực tiễn lao động sư phạm của người giáo viên trong nhà trường trung học phổ thông chuyên, chúng tôi xây dựng, đề xuất các nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp và đánh giá hiệu quả tác động của quá trình bồi dưỡng đến chất lượng đội ngũ.

Từ khóa: Bồi dưỡng, năng lực nghề nghiệp, giáo viên, giáo dục năng khiếu, trường trung học phổ thông chuyên.

1. Mở đầu

Quyết định 959/QĐ-TTg phê duyệt Đề án Phát triển hệ thống trường trung học phổ thông chuyên giai đoạn 2010 - 2020 đã xác định: trường trung học phổ thông (THPT) chuyên thực hiện nhiệm vụ phát hiện những học sinh có tư chất thông minh, đạt kết quả xuất sắc trong học tập để bồi dưỡng thành những người có lòng yêu đất nước, tinh thần tự hào, tự tôn dân tộc; có ý thức tự lực; có nền tảng kiến thức vững vàng; có phương pháp tự học, tự nghiên cứu và sáng tạo; có sức khỏe tốt để tạo nguồn tiếp tục đào tạo thành nhân tài, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế. Để hoạt động dạy học, giáo dục ở trường THPT chuyên đạt hiệu quả cao, giáo viên trước hết cần nắm bắt được nhu cầu tình cảm, phong cách học tập của học sinh cũng như có chiến lược hỗ trợ học sinh phát triển năng khiếu. Thực tế hiện nay, các nhà trường sư phạm chưa đưa nội dung đào tạo sinh viên liên quan đến giáo dục học sinh năng khiếu như một phần của chương trình đào tạo sư phạm. Chính vì vậy, quá trình bồi dưỡng giáo viên THPT chuyên giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả dạy học, giáo dục trong các trường THPT chuyên.

Vấn đề bồi dưỡng, phát triển năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên dạy học sinh năng khiếu đã được quan tâm nghiên cứu ở nhiều quốc gia trên thế giới. Gagné - nhà giáo dục học người Canada đã đề xuất mô hình về sự khác biệt giữa năng khiếu và tài năng [1, tr.11]. Mô hình được vận dụng khá rộng rãi vào các chương trình giáo dục học

Ngày nhận bài: 19/8/2018. Ngày sửa bài: 19/11/2018. Ngày nhận đăng: 12/12/2018.

Tác giả liên hệ: Nguyễn Minh Tường. Địa chỉ e-mail: nmtuong@moet.edu.vn

sinh năng khiếu. Ở Mỹ, nhóm nghiên cứu thuộc Hiệp hội quốc gia về học sinh năng khiếu đã đề xuất một trong những chuẩn năng lực giáo viên đào tạo học sinh năng khiếu và tài năng là “nhận thức được nhu cầu học tập chuyên môn của mình, hiểu được ý nghĩa của việc học tập suốt đời, tham gia vào các hoạt động chuyên môn và cộng đồng học tập” [2]. Họ đồng thời khuyến nghị Liên bang cần có chính sách để liên tục phát triển chuyên môn cho tất cả đội ngũ giáo viên trong nhà trường [3]. Ở Úc, điều tra về giáo dục học sinh năng khiếu và tài năng đã đặt vấn đề đào tạo sinh viên sư phạm và bồi dưỡng giáo viên liên quan trực tiếp đến nhiệm vụ phát triển năng khiếu, tài năng của học sinh [4, tr.201]. Nhóm tác giả Johnsen, S. K., VanTassel-Baska, J. và Robinson, A. cũng nghiên cứu sử dụng các tiêu chuẩn quốc gia về giáo dục năng khiếu để xây dựng các chương trình đào tạo trong trường đại học sư phạm [5].

Tại Việt Nam, lớp chuyên Toán A₀ – lớp chuyên đầu tiên của trường Đại học Tổng hợp Hà Nội được mở năm 1965 đã khởi đầu hệ thống giáo dục học sinh năng khiếu, tài năng. Sau năm 1975, các trường chuyên, môn chuyên được mở rộng, các kì thi chọn học sinh giỏi quốc gia được tổ chức ở cả 3 cấp trong hệ thống giáo dục phổ thông. Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2009) [6], Nguyễn Bá Dũng (2009) [7]... là những nhà nghiên cứu tiêu biểu đã triển khai nghiên cứu về đào tạo, bồi dưỡng, quản lí đội ngũ giáo viên chất lượng cao, giáo viên trường THPT chuyên. Khi nhà trường THPT chuyên là nòng cốt thực hiện một trong ba mục tiêu giáo dục quốc gia: nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài thì nghiên cứu phát triển đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên cần được quan tâm nhiều hơn nữa.

Xuất phát từ yêu cầu về hoạt động dạy học, giáo dục trong nhà trường THPT chuyên và thực tiễn hoạt động sư phạm của người giáo viên, chúng tôi nghiên cứu, đề xuất vấn đề bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên. Đây là đòi hỏi cấp thiết trong giáo dục để tạo nguồn nhân lực, phát triển nhân tài cho đất nước.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Mục tiêu nghiên cứu của bài báo là xây dựng, đề xuất các nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên và đánh giá hiệu quả tác động của quá trình bồi dưỡng đến chất lượng đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Bài báo sử dụng phương pháp nghiên cứu lí thuyết kết hợp điều tra định lượng, định tính. Điều tra bằng phiếu hỏi được tiến hành với 45 giáo viên dạy môn chuyên tại trường THPT chuyên Hùng Vương. Nội dung phỏng vấn được tiến hành với các chuyên gia, cán bộ quản lí giáo dục và giáo viên trường THPT chuyên Hùng Vương.

Năng lực nghề nghiệp của giáo viên THPT chuyên được đánh giá qua 4 mức độ và lượng hóa thành điểm số như sau: Tốt: 4 điểm; Khá: 3 điểm; Đạt: 2 điểm; Chưa đạt: 1 điểm. Thang đánh giá cũng được chia thành 4 mức: Mức 1 (Tốt): $X = 3,25 - 4,0$; Mức 2 (Khá): $X = 2,5 - 3,24$; Mức 3 (Đạt) $X = 1,75 - 2,49$; Mức 4 (Chưa đạt): $X < 1,75$.

2.3. Kết quả nghiên cứu

2.3.1. Nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường trung học phổ thông chuyên

Đội ngũ giáo viên giảng dạy các môn chuyên là những người trực tiếp giúp học sinh phát huy tối đa tiềm năng của bản thân. Do đó, bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên trở thành một trong những nhiệm vụ trọng tâm trong công tác phát triển đội ngũ, hướng tới nâng cao chất lượng đào tạo học sinh năng khiếu. Con đường nâng cao năng lực đặc trưng cho giáo viên trường THPT chuyên liên quan đến hoạt động đào tạo, bồi dưỡng kiến thức chuyên môn và kỹ năng nghề nghiệp. Vì thế, đây cũng là hai nội dung cơ bản trong quá trình bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp.

a. Bồi dưỡng kiến thức chuyên môn

Nhiệm vụ giảng dạy môn chuyên tại trường THPT chuyên đòi hỏi giáo viên phải nỗ lực không ngừng để nâng cao kiến thức chuyên môn của bản thân, gắn với nhiệm vụ phát hiện, bồi dưỡng học sinh giỏi, đào tạo nhân tài cho đất nước. Nội dung đào tạo, bồi dưỡng kiến thức chuyên môn gồm: cập nhật, nâng cao kiến thức chuyên ngành môn học; cập nhật, nâng cao kiến thức liên môn; bồi dưỡng năng lực sử dụng tiếng Anh chuyên ngành.

Đào tạo, bồi dưỡng kiến thức chuyên ngành môn học

Trong bối cảnh kinh tế tri thức hiện nay, việc cập nhật kiến thức chuyên ngành không chỉ là yêu cầu mà còn trở thành một nhu cầu tự thân đối với mỗi giáo viên, đặc biệt là giáo viên dạy môn chuyên. Để hoàn thành sứ mệnh giúp học sinh tiếp cận kịp thời những thông tin mới nhất, làm giàu nguồn tri thức và phát huy năng lực sáng tạo của họ thì bản thân mỗi giáo viên trước hết phải là người nâng cao trình độ, bắt kịp sự thay đổi, phát triển không ngừng của tri thức. Việc đào tạo, bồi dưỡng kiến thức chuyên môn được thực hiện bằng nhiều con đường khác nhau:

- Giáo viên tham gia các khóa đào tạo sau đại học tại các trường đại học, viện nghiên cứu trong và ngoài nước.
- Giáo viên nghiên cứu khoa học, báo cáo chuyên đề, viết sáng kiến kinh nghiệm, bài báo khoa học... liên quan đến kiến thức chuyên môn.
- Giáo viên tham gia các khóa tập huấn chuyên môn, các hội thảo khoa học, báo cáo chuyên đề...

Mời các chuyên gia, nhà khoa học tại các cơ sở nghiên cứu, trường đại học, giáo viên giỏi trong hệ thống các trường chuyên... về trường để triển khai các hoạt động hội thảo, báo cáo chuyên đề, thỉnh giảng, trao đổi kinh nghiệm...

Đào tạo, bồi dưỡng kiến thức liên môn

Dạy học tích hợp, liên môn đang là một xu hướng trong đổi mới giáo dục hiện nay, đòi hỏi mỗi giáo viên không chỉ tích lũy tri thức của một môn học mà còn phải tổng hợp tri thức của nhiều môn học khác nhau. Bộ Giáo dục và Đào tạo cũng đã giao quyền tự chủ để các nhà trường, tổ chuyên môn cũng như mỗi giáo viên chủ động, linh hoạt xây dựng các chủ đề dạy học tích hợp liên môn. Việc nắm vững các kiến thức liên môn sẽ giúp giáo viên chủ động hơn trong tổ chức các hoạt động dạy học. Một số hình thức bồi dưỡng kiến thức liên môn cơ bản là:

Tổ chức sinh hoạt chuyên môn xung quanh các chủ đề liên môn với sự tham gia của nhóm giáo viên giảng dạy ở các môn học có sự tương tác, liên quan đến nhau; Tổ chức các nhóm nghiên cứu liên môn; Giáo viên tự học và chủ động tham gia các hoạt động chuyên môn.

Bồi dưỡng năng lực sử dụng tiếng Anh chuyên ngành

Nâng cao năng lực sử dụng tiếng Anh chuyên ngành là con đường để giáo viên chủ động cập nhật kiến thức chuyên ngành trên phạm vi quốc tế, tham khảo các chương trình dạy học tiên tiến, giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm với giáo viên dạy học sinh năng khiếu ở các quốc gia khác trên thế giới. Đây cũng là điều kiện để các giáo viên có thể tổ chức hoạt động dạy học bằng tiếng Anh. Một số hoạt động nâng cao năng lực sử dụng tiếng Anh chuyên ngành cho giáo viên dạy môn chuyên là:

- Triển khai các chỉ đạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo theo Đề án 959 và Đề án Dạy và học Ngoại ngữ trong hệ thống giáo dục quốc dân giai đoạn 2008 - 2020, nhà trường tổ chức các lớp tiếng Anh cho giáo viên, sử dụng kết quả học tập của giáo viên như một tiêu chí đánh giá, xếp loại thi đua.

- Khuyến khích giáo viên tham gia khóa đào tạo sau đại học ở nước ngoài với những chương trình đào tạo sử dụng tiếng Anh.

- Mời các chuyên gia nước ngoài sử dụng tiếng Anh đến giảng dạy, sinh hoạt chuyên đề và chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn với giáo viên trong nhà trường.

- Giáo viên dự thính tại các cơ sở giáo dục có đào tạo chuyên ngành bằng tiếng Anh, tham gia các hội thảo khoa học quốc tế sử dụng tiếng Anh...

- Bổ sung nguồn sách tham khảo bằng tiếng Anh vào thư viện của nhà trường, chú ý các đầu sách giáo khoa bằng tiếng Anh của những nước có nền giáo dục tiên tiến.

b. Bồi dưỡng kỹ năng nghề nghiệp

Nâng cao kỹ năng nghề nghiệp là yếu tố then chốt quyết định sự thành công của người giáo viên. Đối với giáo viên trường THPT chuyên, yếu tố này càng cần được nhấn mạnh. Nội dung bồi dưỡng kỹ năng nghề nghiệp của giáo viên THPT chuyên bao gồm: bồi dưỡng kỹ năng xây dựng kế hoạch dạy học, bồi dưỡng kỹ năng tổ chức quá trình dạy học và bồi dưỡng kỹ năng đánh giá, cải tiến hiệu quả hoạt động dạy học.

Bồi dưỡng kỹ năng xây dựng kế hoạch dạy học

Xây dựng kế hoạch dạy học là nhiệm vụ quan trọng của người giáo viên trong quá trình dạy học. Khi xây dựng kế hoạch dạy học, giáo viên cần phân tích được các tiền đề, cơ sở của hoạt động này. Căn cứ vào cấu trúc, nội dung sách giáo khoa, quy định về đơn vị bài học và số tiết đối với học sinh trường THPT chuyên, giáo viên chủ động xây dựng kế hoạch dạy học phù hợp với đối tượng học sinh. Quá trình bồi dưỡng năng lực xây dựng kế hoạch dạy học cho giáo viên THPT chuyên hướng đến nâng cao năng lực xác định mục tiêu dạy học, cách thức tiến hành hoạt động dạy học và định hướng kiểm tra đánh giá.

Mục tiêu dạy học được cụ thể hóa qua kiến thức, kỹ năng, thái độ và những năng lực hình thành ở học sinh. Với đối tượng là học sinh các lớp chuyên, mục tiêu dạy học một mặt thể hiện đặc trưng môn học, hướng đến kích thích sự phát triển trí tuệ đặc biệt của học sinh; mặt khác khuyến khích được sự phát triển toàn diện trí thông minh nhiều chiều ở các em.

Về cách thức tiến hành, kế hoạch dạy học được xây dựng trên cơ sở đảm bảo tính pháp lệnh, tính sư phạm, tính thực tiễn và tính linh hoạt. Giáo viên THPT không phải là người trực tiếp xây dựng chương trình môn học nhưng được quyền chủ động trong kế hoạch dạy học để phù hợp với điều kiện thực tế của nhà trường và năng lực học sinh. Thông qua hoạt động bồi dưỡng, giáo viên nâng cao năng lực xác định trọng tâm dạy học, theo đó điều chỉnh thứ tự bài, liên kết cụm bài, phân phối thời gian, xác định tính tích hợp

các phân môn và tích hợp liên môn. Vấn đề phương pháp dạy học cần đặc biệt coi trọng và được cụ thể hóa qua hệ thống các hoạt động, thao tác của thầy, trò giai đoạn trước, trong và sau giờ học. Kế hoạch dạy học của giáo viên đồng thời dự tính được những khả năng thay đổi phương án khi hoàn cảnh và điều kiện thay đổi.

Về định hướng kiểm tra đánh giá, chú trọng bồi dưỡng giáo viên cách xác định phương án đánh giá kết quả học tập của học sinh. Với từng môn học, việc đánh giá của giáo viên tập trung vào đánh giá chẩn đoán và đánh giá trong tiến trình. Đánh giá chẩn đoán cho phép người giáo viên nhận diện được nhu cầu và trình độ của người học, từ đó xác định các hoạt động dạy học phù hợp, hiệu quả. Đánh giá trong tiến trình giúp giáo viên kiểm soát được hoạt động dạy học, thu hẹp khoảng cách giữa quá trình dạy học và mục tiêu môn học.

Bồi dưỡng kỹ năng tổ chức quá trình dạy học

Quá trình dạy học là một thể thống nhất giữa hoạt động dạy và hoạt động học, được thực hiện trong và bằng sự tương tác có tính chất cộng đồng và hợp tác (cộng tác) giữa dạy và học, tuân theo logic khách quan của nội dung dạy học. Đây là hoạt động trung tâm trong nhà trường phổ thông, chiếm phần lớn thời gian của thầy và trò trong một năm học, là nền tảng thực hiện mục tiêu giáo dục, là yếu tố quyết định kết quả đào tạo của nhà trường. Trong quá trình tổ chức các hoạt động giảng dạy ở trường THPT chuyên, giáo viên cần chú ý khai thác quan điểm về trí thông minh nhiều chiều của con người. Các lớp chuyên khác nhau (Toán, Tin học, Vật lý, Hóa học, Sinh học, Ngữ văn, Lịch sử, Địa lý và chuyên theo các Ngoại ngữ) phản ánh năng khiếu/ trí tuệ đặc biệt của học sinh khác nhau. Các học sinh lớp chuyên Ngữ văn, chuyên theo các Ngoại ngữ sẽ mạnh về trí thông minh ngôn ngữ. Các học sinh lớp chuyên Toán, Vật lý, Hóa học, Địa lý sẽ mạnh về trí thông minh logic-toán học, trí thông minh không gian. Các học sinh lớp chuyên Sinh học sẽ mạnh về trí thông minh thiên nhiên... Dạy học ở trường THPT chuyên một mặt phải tính đến kích thích sự phát triển trí thông minh cốt lõi, đơn lẻ thuộc ưu thế của học sinh mỗi lớp chuyên; mặt khác tạo môi trường tích hợp trí thông minh nhiều chiều để tạo ra sự phát triển toàn diện cho tất cả các học sinh. Nhiệm vụ của hoạt động dạy học vừa phải hướng tới điều khiển, tổ chức cho học sinh nắm được hệ thống tri thức khoa học phổ thông, cơ bản, hiện đại; vừa phải tạo cho học sinh khả năng tự học, tự thích ứng trong môi trường xã hội. Với học sinh trường THPT chuyên, các em còn cần được hình thành kỹ năng nghiên cứu khoa học, từ đó không chỉ nắm vững tri thức khoa học mà còn vận dụng linh hoạt, sáng tạo trong các tình huống khác nhau.

Vì thế, trong bồi dưỡng năng lực tổ chức hoạt động dạy học cho giáo viên trường THPT chuyên, bên cạnh việc triển khai các nội dung bồi dưỡng giáo viên THPT đã được định hướng trong các modul về bồi dưỡng thường xuyên, quá trình bồi dưỡng cần tập trung vào năng lực sử dụng công nghệ thông tin, thiết bị dạy học hiện đại, năng lực hướng dẫn học sinh nghiên cứu khoa học...

Bồi dưỡng kỹ năng đánh giá, cải tiến hiệu quả hoạt động dạy học

Hoạt động kiểm tra đánh giá có vai trò quan trọng, vừa là mục tiêu, vừa là công cụ dạy và học. Kiểm tra đánh giá giúp giáo viên hiểu được năng lực của học sinh, từ đó điều chỉnh các phương pháp giảng dạy phù hợp với năng lực của mỗi người học, nâng cao hiệu quả giảng dạy. Đó vừa là một khâu của quá trình dạy học, vừa là động lực để thúc đẩy sự đổi mới phương pháp dạy học và đổi mới quản lý hoạt động dạy học.

Để nâng cao năng lực lực đánh giá, cải tiến hiệu quả hoạt động dạy học, cần bồi dưỡng giáo viên THPT chuyên những kiến thức, kỹ năng về kiểm tra, đánh giá và tự đánh giá: xác định mục tiêu kiểm tra đánh giá, thiết kế công cụ kiểm tra đánh giá, lựa chọn qui trình kiểm tra đánh giá, vận dụng kết quả kiểm tra đánh giá vào điều chỉnh quá trình dạy học; hình thành ở giáo viên thái độ đánh giá công bằng, khách quan.

2.3.2. Đánh giá hiệu quả bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên

Từ những yêu cầu về nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho đội ngũ giáo viên trường THPT chuyên, chúng tôi đã phối hợp với Ban Giám hiệu và giáo viên Trường THPT chuyên Hùng Vương triển khai các hoạt động cụ thể như sau:

(a) Khuyến khích giáo viên tham gia các chương trình đào tạo nâng cao trình độ, kiến thức chuyên môn.

(b) Tổ chức tập huấn kỹ năng phát triển chương trình và xây dựng chuyên đề dạy học.

(c) Tổ chức tập huấn kỹ năng sử dụng ngoại ngữ trong dạy học các môn chuyên và khai thác tài liệu chuyên ngành.

(d) Tổ chức tập huấn kỹ năng khai thác các phương pháp, phương tiện dạy học hiện đại.

(e) Tổ chức tập huấn kỹ năng đánh giá người học.

(f) Tổ chức tập huấn phương pháp nghiên cứu khoa học và hướng dẫn học sinh sáng tạo khoa học kỹ thuật

Để đánh giá hiệu quả hoạt động bồi dưỡng, chúng tôi đã tiến hành khảo sát năng lực nghề nghiệp của GV Trường THPT chuyên Hùng Vương trước và sau khi tham gia các hoạt động bồi dưỡng qua 12 tiêu chí:

(1) Tham gia các chương trình đào tạo dài hạn hoặc ngắn hạn để nâng cao kiến thức chuyên môn.

(2) Xây dựng các chuyên đề dạy học, bồi dưỡng học sinh giỏi, học sinh năng khiếu.

(3) Khai thác các tư liệu chuyên ngành bằng tiếng nước ngoài, ưu tiên tiếng Anh.

(4) Nghiên cứu đề tài khoa học các cấp với vai trò là chủ nhiệm hoặc cộng tác viên, đề xuất sáng kiến kinh nghiệm.

(5) Viết bài báo đăng trên tạp chí khoa học có chỉ số ISSN hoặc viết tham luận trong các hội thảo khoa học chuyên ngành.

(6) Sử dụng tiếng Anh trong việc tổ chức dạy học môn chuyên.

(7) Vận dụng các phương pháp, phương tiện dạy học phù hợp với những đối tượng và hoàn cảnh học tập khác nhau, giúp học sinh phát triển năng khiếu và trí thông minh nhiều chiều.

(8). Ứng dụng công nghệ thông tin, khai thác và sử dụng thiết bị công nghệ trong tổ chức dạy học và kiểm tra, đánh giá năng lực học sinh.

(9). Chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm, bài giảng trên hệ thống trường học kết nối.

(10). Hướng dẫn học sinh kỹ năng khai thác tri thức trên internet và các kênh học tập trực tuyến.

(11). Tham gia các cuộc thi dành cho giáo viên.

(12) Hướng dẫn học sinh nghiên cứu khoa học, sáng tạo kỹ thuật.

Mối quan hệ giữa 12 tiêu chí với nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho GV trường THPT chuyên được thể hiện qua ma trận sau:

Bảng 1. Ma trận mối quan hệ giữa nội dung bồi dưỡng năng lực nghề nghiệp cho GV trường THPT chuyên với các tiêu chí đánh giá năng lực

Tiêu chí	Bồi dưỡng kiến thức chuyên môn			Bồi dưỡng kĩ năng nghề nghiệp		
	Kiến thức chuyên ngành	Kiến thức liên môn	Sử dụng tiếng Anh chuyên ngành	Kĩ năng xây dựng kế hoạch dạy học	Kĩ năng tổ chức quá trình dạy học	Kĩ năng đánh giá, cải tiến hiệu quả dạy học
	(a), (b), (f)	(c)	(d)	(c), (d), (f)	(e)	
1	x	x				
2	x	x				
3	x		x			
4	x	x				
5	x					
6			x		x	
7				x	x	
8					x	x
9	x	x				
10					x	
11	x	x		x	x	
12					x	x

Kết quả đánh giá như sau:

Bảng 2. Kết quả đánh giá năng lực của giáo viên trường THPT chuyên

Tiêu chí	Trước bồi dưỡng		Sau bồi dưỡng		p	Hiệu quả tác động
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1	2.33	0.56	3.04	0.67	0.000	0.71
2	2.18	0.65	3.11	0.75	0.000	0.93
3	1.73	0.65	2.60	0.75	0.000	0.87
4	2.16	0.56	2.84	0.70	0.000	0.68
5	1.69	0.60	2.47	0.79	0.000	0.78
6	1.71	0.66	2.47	0.82	0.000	0.76
7	2.38	0.65	3.07	0.72	0.000	0.69
8	2.42	0.58	3.09	0.73	0.000	0.67

9	2.18	0.78	2.76	0.93	0.002	0.58
10	2.36	0.57	3.02	0.69	0.000	0.66
11	2.32	0.56	2.93	0.75	0.000	0.61
12	2.13	0.59	2.78	0.67	0.000	0.65
$\bar{X}$	2.13	0.34	2.85	0.54	0.000	0.72

Với mức xác suất $\alpha = 0.05$; $P < 0.05$ có sự khác biệt ý nghĩa

Sau khi tổ chức các hoạt động bồi dưỡng, chất lượng đội ngũ giáo viên theo tiêu chí khung năng lực đặc trưng của giáo viên trường THPT chuyên tăng lên đáng kể. Đánh giá điểm trung bình sau thử nghiệm tăng 0.72 điểm so với đánh giá trước thử nghiệm, từ 2.13 (ở mức đạt) lên 2.85 (ở mức khá). Sự khác biệt có ý nghĩa thống kê với $p = 0,000$.

Đánh giá sau bồi dưỡng cho kết quả cao hơn so với đánh giá trước bồi dưỡng ở cả 12 tiêu chí ($p = 0.000$ và 0.002). Tiêu chí “Xây dựng các chuyên đề dạy học, bồi dưỡng học sinh giỏi, học sinh năng khiếu” có mức tăng nhiều nhất, 0.93 điểm. Đây cũng là tiêu chí sau khi thử nghiệm có điểm trung bình cao nhất trong số 12 tiêu chí, 3.11 điểm. Các tiêu chí cũng có mức điểm trung bình tăng cao là “Khai thác các tư liệu chuyên ngành bằng tiếng nước ngoài, ưu tiên tiếng Anh”, tăng 0,78 điểm; “Viết bài báo đăng trên tạp chí khoa học có chỉ số ISSN hoặc viết tham luận trong các hội thảo khoa học chuyên ngành”, tăng 0.78 điểm; “Sử dụng tiếng Anh trong việc tổ chức dạy học môn chuyên” tăng 0.76 điểm. Tuy nhiên, điểm trung bình sau thử nghiệm của các tiêu chí này vẫn ở mức thấp hơn. Tiêu chí “Khai thác các tư liệu chuyên ngành bằng tiếng nước ngoài, ưu tiên tiếng Anh” đạt 2.60, xếp thứ 10/12. Cả hai tiêu chí “Viết bài báo đăng trên tạp chí khoa học có chỉ số ISSN hoặc viết tham luận trong các hội thảo khoa học chuyên ngành” và “Sử dụng tiếng Anh trong việc tổ chức dạy học môn chuyên” cùng có điểm trung bình là 2.47, thấp nhất trong số 12 tiêu chí.

Chia sẻ về kết quả này, một số cán bộ quản lý giáo dục và giáo viên trực tiếp giảng dạy môn chuyên tại trường THPT chuyên Hùng Vương nhất trí rằng, khoa học dạy học hiện đại đã tạo ra những khác biệt căn bản so với cách dạy học truyền thống. Điều đó đặt ra những yêu cầu mới đối với giáo viên trường THPT chuyên trong việc xây dựng các chuyên đề dạy học, đặc biệt là chuyên đề bồi dưỡng học sinh giỏi, học sinh năng khiếu. Cũng vì thế, nỗ lực không ngừng để nâng cao chất lượng, hiệu quả các chuyên đề dạy học, chuyên đề bồi dưỡng học sinh năng khiếu là một yêu cầu trọng yếu đối với giáo viên dạy ở trường THPT chuyên. Về năng lực sử dụng ngoại ngữ và nghiên cứu khoa học, đặc biệt là sử dụng tiếng Anh trong dạy học môn chuyên và khai thác chuyên ngành của giáo viên còn tồn tại những hạn chế. Tuy nhiên, các giáo viên về cơ bản đều đã ý thức được tầm quan trọng của ngoại ngữ trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay. Tham gia các chương trình tập huấn về kỹ năng sử dụng ngoại ngữ là cơ hội tốt để thầy cô nâng cao năng lực nghề nghiệp của mình. Cùng với đó, nhận thức của giáo viên về vai trò của hoạt động nghiên cứu khoa học cũng có nhiều chuyển biến. Khi tổ chức hoạt động nghiên cứu khoa học, sáng tạo kỹ thuật, công nghệ cho học sinh trở thành một nội dung cụ thể trong chiến lược đổi mới nội dung và hình thức tổ chức hoạt động dạy học thì năng lực nghiên cứu khoa học lại trở nên vô cùng cần thiết với mỗi thầy cô giáo. Việc đăng ký thực hiện đề tài nghiên cứu khoa học các cấp cũng như viết các bài báo khoa học giúp giáo viên vững

vàng hơn rất nhiều về chuyên môn và là cơ sở để giáo viên hoàn thiện tốt nhiệm vụ hướng dẫn học sinh nghiên cứu khoa học kỹ thuật.

3. Kết luận

Giáo dục đào tạo trong nhà trường THPT chuyên vừa hướng tới phát triển toàn diện người học, vừa gắn với nhiệm vụ phát hiện học sinh giỏi, đào tạo mũi nhọn. Vì vậy, công tác bồi dưỡng giáo viên trường THPT chuyên cần tiếp tục được chú trọng. Với những kết quả mà chúng tôi đã nghiên cứu, có thể khẳng định, quá trình bồi dưỡng kiến thức chuyên môn và kỹ năng nghề nghiệp đã góp phần quan trọng nâng cao chất lượng đội ngũ gắn với yêu cầu đào tạo học sinh năng khiếu. Nội dung bồi dưỡng có thể áp dụng rộng rãi để nâng cao hiệu quả đào tạo của các trường THPT chuyên trên phạm vi cả nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Gagné, F., 2011. *Academic Talent Development and the Equity Issue in Gifted Education*, Talent Development and Excellence, 3(1), p.3-22.
- [2] National Association for Gifted Children & Council for Exceptional Children, The Association for the Gifted., 2013. *NAGC -CEC Teacher Preparation Standards in Gifted and Talented Education*.
- [3] <http://www.nagc.org/sites/default/files/standards/NAGC-%20CEC%20CAEP%20standards%20%282013%20final%29.pdf>
- [4] National Association for Gifted Children., 2016. *A Guide to State Policies in Gifted Education*-2nd Edition. Washington, DC www.nagc.org.
- [5] Parliament of Victoria, Education and Training Committee, 2012. *Inquiry into the Education of Gifted and Talented Students*, Victorian Government Printer.
- [6] Johnsen, S. K., VanTassel-Baska, J., & Robinson, A., 2008. *Using the national gifted education standards for university teacher preparation programs*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- [7] Nguyễn Thị Mỹ Lộc, 2009. “Giáo viên chất lượng cao trong thời đại hiện nay”. Tạp chí Giáo dục, Số 226, tr.1-4.
- [8] Nguyễn Bá Dũng, 2009. *Mô hình quản lý trường trung học phổ thông chuyên đáp ứng mục tiêu giáo dục toàn diện*. Luận án tiến sĩ quản lý giáo dục, Hà Nội.

ABSTRACT

Improving Professional Capacity for Teachers in High School for Gifted Students

Nguyen Minh Tuong,

Phu Tho Department of Education and Training

Improving professional capacity for teachers in high schools for gifted students is an essential activity to improve the quality of teaching staffs and support them to meet the need of discovering and training gifted students. Basing on the requirements of education and the reality of teaching in specialized high schools, this article builds and recommends some measurements of improving professional capacity for teachers and evaluating the effectiveness of the process on the quality of teachers.

Keywords: Improve, professional capacity, teachers, education for gifted students, High School for Gifted Students.